ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА „КОЛИБРИ“ БАЧ

П.У. „КОЛИБРИ“ БАЧ
Број. 591/2022
Датум. 22.11.2022.

ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ

Бач, 2022.

САДРЖАЈ

1. УВОД 3
1.1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ ПРЕДШКОЛСКОГ ПРОГРАМА 3
2. ЛИЧНА КАРТА ПУ „КОЛИБРИ" 4
2.1. ЛОКАЛНО ОКРУЖЕЊЕ УСТАНОВЕ 4
2.2. ОРГАНИЗАЦИОНА СТРУКТУРА УСТАНОВЕ 5
2.2.1. ОБИМ ОСНОВНЕ ДЕЛАТНОСТИ 5
2.2.2. ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА 7
2.2.3. РАДНО ВРЕМЕ УСТАНОВЕ 8
2.2.4. КАДАР 9
2.2.5. ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИ КАДАР 9
2.2.6. ЈЕЗИЦИ НА КОЈИМА СЕ ОДВИЈА ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИ РАД 10
2.3. КУЛТУРА УСТАНОВЕ 10
2.3.1. ШТА ЧИНИ КУЛТУРУ УСТАНОВЕ 10
2.3.2. МИСИЈА УСТАНОВЕ 11
2.3.3. ВИЗИЈА УСТАНОВЕ 11
3. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО РЕАЛНОГ ПРОГРАМА ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА 11
3.1. ПРОГРАМ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА СА ДЕЦОМ КАО ДИМЕНЗИЈА КВАЛИТЕТА ПРЕДШКОЛСКОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА 11
3.1.1. ОПШТИ ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА 12
3.1.2. ЦИЉЕВИ УСМЕРЕНИ НА ДЕТЕ – ПОДРШКА ДОБРОБИТИ ДЕТЕТА 12
3.1.3. ПРИНЦИПИ РАЗВИЈАЊА РЕЛАНОГ ПРОГРАМА 15
3.1.4. НАЧИН ПЛАНИРАЊА 15
3.1.5. ПЛАНИРАЊЕ У ЈАСЛИЦАМА 16
3.1.6. НАЧИН ДОКУМЕНТОВАЊА 17
3.2. ПОНУДА ПРОГРАМА И УСЛУГА 18
3.2.1. ОБЛИЦИ РАДА СА ДЕЦОМ 18
3.2.2. ПРОГРАМИ КОЈИ СЕ РЕАЛИЗУЈУ СА ДЕЦОМ 18
3.3. ФИЗИЧКО ОКРУЖЕЊЕ КАО ДИМЕНЗИЈА ПРОГРАМА 24
3.3.1. ФИЗИЧКО ОКРУЖЕЊЕ 24
3.3.2. ОРГАНИЗАЦИЈА ПРОСТОРА 25
3.3.3. ФУНКЦИЈЕ ИЗЛАГАЊА У ПРОСТОРУ 26
3.3.4. ПРИНЦИПИ ВРЕМЕНСКОГ СТРУКТУРИСАЊА 26
4. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО ДЕМОКРАТСКЕ И ИНКЛУЗИВНЕ ПРАКСЕ 27
4.1. ПАРТЕНРСТВО СА ПОРОДИЦОМ 27
4.1.1. ПРИНЦИПИ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ 27
4.1.2. АКТИВНОСТИ РАЗВИЈАЊА ПОВЕРЕЊА 28

4.1.3. ОБЛИЦИ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ 28
4.2. ПОВЕЗАНОСТ СА ЛОКАЛНОМ ЗАЈЕДНИЦОМ 31
4.3. РАД СА ДЕЦОМ ИЗ ОСЕТЉИВИХ ГРУПА 32
4.3.1. ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА ИНКЛУЗИВНОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА 32
4.3.2. НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ 33
4.3.3. АКТИВНОСТИ ЗА ПОДРШКУ РОДИТЕЉИМА 33
4.4. ТРАНЗИЦИЈА И КОНТИНУИТЕТ У ОБРАЗОВАЊУ 34
4.4.1. АДАПТАЦИЈА 34
4.4.2. ТРАНЗИЦИЈА 35
5. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО РЕФЛЕКСИВНЕ ПРАКСЕ 35
5.1. ЗАЈЕДНИЦА РЕФЛЕКСИВНЕ ПРАКСЕ – РАЗВОЈ ПРАКСЕ, ПРОФЕСИОНАЛНИ РАЗВОЈ И ЈАВНО ДЕЛОВАЊЕ 35
5.1.1. РАЗВОЈ ПРАКСЕ 36
5.1.2. ПРОФЕСИОНАЛНИ РАЗВОЈ 36
5.1.3. ПРОФЕСИОНАЛНО ЈАВНО ДЕЛОВАЊЕ 37
5.2. ВРЕДНОВАЊЕ КРОЗ ПРАЋЕЊЕ И ДОКУМЕНТОВАЊЕ ОСТВАРИВАЊА ПРЕДШКОЛСКОГ ПРОГРАМА 38
5.2.1. ПРИНЦИПИ ГРАЂЕЊА КУЛТУРЕ САМОВРЕДНОВАЊА 38
5.2.2. НАЧИН ПРАЋЕЊА И ДОКУМЕНТОВАЊА НОСЕЋИХ ДИМЕНЗИЈА ПРАКСЕ 39
5.2.3. НАЧИН УВАЖАВАЊА ПЕРСПЕКТИВА ДЕЦЕ И ПОРОДИЦЕ 39

1. УВОД

На основу Закона о Основама система образовања и васпитања („Сл. Гласник РС", бр. 88/2017, 27/2018 – др. закон 10/2019, 27/2018 – др. закон и 6/2020), члан 58., Закона о предшколском васпитању и образовању („Сл. Гласник РС", бр. 18/2010, 101/2017, 113/2017, др. закон, 95/2018 – др. закон и 10/2019, члан 16.), Правилника о основама предшколског програма и Статута предшколске установе „Колибри", Управни одбор Предшколске установе „Колибри" Бач, на предлог Педагошког колегијума предшколске установе, је на седници одржаној _____ донео:

ПРЕДШКОЛСКИ ПРОГРАМ УСТАНОВЕ
Предшколске установе „Колибри" Бач, који се примењује од 2022. године.

1.1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ ПРЕДШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Предшколско васпитање и образовање се остварује на основу Предшколског програма. Предшколски програм доноси установа, орган управљања установом – Управни одбор, уз сагласност Оснивача на планирана материјална средства за његово остваривање, у складу са Основама програма предшколског васпитања и образовања. Пре доношења Предшколског програма тражи се мишљење Савета родитеља Предшколске установе.

Предшколски програм се доноси на неодређено време и објављује се у складу са општим актом Установе. Мења се, допуњава и усаглашава у складу са потребама насталим током његовог остваривања.

Предшколски програм Установе је документ којим се утврђују циљеви врсте, обим, облици и трајање васпитно-образовног рада.

Предшколски програм садржи:

- Опште податке о установи и њеном окружењу
- Облике и програме васпитно – образовног рада и њихово трајање
- Друге облике рада и услуга
- Облике сарадње са породицом и Локалном заједницом, односно начине сарадње са Саветом родитеља, формираним у Јединици локалне самоуправе
- Начине остваривања принципа и циљева васпитања и образовања
- Начине праћења и самовредновања рада предшколске установе.

Предшколским програмом разрађују се и начини индивидуализованог приступа у остваривању васпитно-образовног рада и пружања подршке деци и породици, посебно деци и породицама из осетљивих група, уз уважавање развојних, образовних, здравствених и социо – културних потреба деце.

При изради Предшколског програма водило се рачуна о приоритетима постављеним у Развојном плану установе и Препорукама за израду Предшколског програма Установе. Осим законске регулативе и програмских смерница, на садржај Предшколског програма утицали су и следећи фактори:

- **Мрежа Предшколске установе у општини Бач,**
- **Интереси и потребе породице и локалне заједнице у области предшколског васпитања и образовања,**
- **Материјалне, просторне и кадровске могућности Предшколске установе и**
- **Специфичности услова рада по местима и објектима.**

2. ЛИЧНА КАРТА ПУ „КОЛИБРИ"

2.1. ЛОКАЛНО ОКРУЖЕЊЕ УСТАНОВЕ

Предшколска установа „Колибри" се налази у општини Бач, која се налази у југозападном делу простране Панонске низије, у Војводини, у југозападном делу Бачке.

Општина Бач је погранична, њену западну границу чини највећа средњеевропска река Дунав и то дужином од 43 km., која је уједно и природна граница са Републиком Хрватском. Седиште општине је град Бач.

Карактеристично за општину Бач је то што је вишенационална средина (у њој живи око 20 националности). Већинско српско становништво се налази у местима: Бач, Вајска, Бођани, Мали Бач, Бачко Ново Село и Плавна, док је у Селенчи већински живаљ словачке народности.

У општини се одржавају различите локалне и међународне манифестације и фестивали, на којима учествује и Предшколска установа „Колибри". Једна од међународних манифестације је и „Дани европске баштине – Дани Бача", где углавном учествују предшколци из целе општине, као и на локалној манифестацији „Новогодишње загревање". Постоји још низ локалних манифестација у којима Установа узима учешће сваке године.

Предшколско васпитање и образовање на нашим просторима има дугу и богату традицију. Први подаци о раду са децом предшколског узраста датирају од 1876. године. Са децом су радиле часне сестре реда „Наша Госпа". Настава је извођена на три језика: мађарском, немачком и српском. Часне сестре су са децом радиле све до ослобођења после Другог светског рата 1945. године. После ослобођења организовани су течајеви за васпитачице, тако да престаје рад часних сестара са децом предшколског узраста. До 1994. године, у нашој општини, предшколско васпитање и образовање се реализовало у склопу програма основних школа у свим насељеним местима општине Бач.

Одлуком СО Бач, 1994. године, основана је Предшколска установа „Колибри" Бач, са централним објектом у Бачу, којој су припале групе предшколског узраста из свих насељених места, које су се пре оснивања налазиле у склопу основних школа.

1994. године само у Бачу је постојао засебан наменски објекат за боравак и васпитно – образовни рад са децом предшколског узраста.

У другом полугодишту 2002/03. радне године ПУ „Колибри" Бач је добила на коришћење адаптирани објекат (у Малом Бачу) у власништву Општине Бач, за рад са децом предшколског узраста. Од тада и у том вртићу се реализује целодневни боравак.

2007. године у Селенчи је отворен нови наменски грађен објекат за рад са децом предшколског узраста.

У осталим насељеним местима постоји наменски грађен простор за васпитно-образовни рад са децом предшколског узраста у склопу основних школа (Бачко Ново Село, Плавна). У Вајској и Бођанима су преуређене школске учионице за рад са децом у склопу школа. 2011. године је у Вајској дограђен засебан улаз са гардеробом и санитарним чвором.

2015/16.радне године, у Бачу је завршена I Фаза-реконструкција и доградња објекта. У току другог полугодишта радне 2017/18. године завршена је II Фаза - доградња две јаслене собе са пратећим адекватним простором (санитарни чвор, трпезарија, полунаткривене терасе), као и спратни анекс са две канцеларије, зборницом, чајном кухињом и санитарним чвором за особље вртића.

Предшколска установа „Колибри" тежи да кроз стручно усавршавање у свим областима кроз континуирани процес учења, као и кроз праћење и примену нових методичких, педагошких и друштвених тенденција, подиже квалитет рада. Установа свој рад темељи на потребама, интересовањима и могућностима деце, својим кадровским и материјалним капацитетима, трудећи се да стекне и одржи поверење родитеља и друштва као целине.

2.2. ОРГАНИЗАЦИОНА СТРУКТУРА УСТАНОВЕ

2.2.1. ОБИМ ОСНОВНЕ ДЕЛАТНОСТИ

Предшколска установа „Колибри" Бач је организована на територији општине Бач, са седиштем у Бачу, улица Школска, број 3.

E-mail адреса је: kolibri.bac@gmail.com, а web страница је на адреси: www.kolibribac.mojaskola.org.

Покрива следећа насељена места општине Бач: Бач, Бачко Ново Село, Плавна, Бођани, Вајска, Селенча и Мали Бач. Од школске 2013/14. године имамо 19 васпитних група деце, које су распоређене у три засебна објекта у Бачу, Малом Бачу и Селенчи и у простору за предшколце у склопу Основних школа у Бачком Новом Селу, Плавни, Бођанима и Вајској.

За реализацију Предшколског програма, за око 310 малишана, Установа располаже са 7 објеката – по један објекат у сваком насељеном месту општине. 5 објеката је наменски грађено (вртићи Бач, Селенча, Вајска, Бачко Ново Село, Плавна) и 2 објекта су прилагођена (вртићи Мали Бач и Бођани).

ПРЕГЛЕД НАМЕНСКИ ГРАЂЕНИХ ОБЈЕКАТА

Р.Б.	НАЗИВ ОБЈЕКТА	ПОВРШИНА ОБЈЕКТА	ПОВРШИНА ДВОРИШТА	АДРЕСА	ТЕЛЕФОН
1.	Вртић Бач	620 м2	1650 м2	Школска 3	021/6071-770
2.	Вртић Бачко Ново Село	120 м2	350 м2	Вука Караџића 2	021/779-006
3.	Вртић Вајска	120 м2	240 м2	М. Тита 33	021/775-627
4.	Вртић Плавна	120 м2	250 м2	М. Тита 48	021/778-244
5.	Вртић Селенча	550 м2	2150 м2	Сладковичова бб	021/773-222
	УКУПНО:	**1530 м2**	**4640 м2**		

ПРЕГЛЕД ДРУГИХ (ПРИЛАГОЂЕНИХ) ПРОСТОРА

Р.Б.	НАЗИВ ОБЈЕКТА	ПОВРШИНА ОБЈЕКТА	ПОВРШИНА ДВОРИШТА	АДРЕСА	ТЕЛЕФОН
1.	Вртић Мали Бач	160 м2	250 м2	Војвођанска 22	021/2071-719
2.	Вртић Бођани	64 м2	300 м2	Војвођанских бригада 1	021/776-058
	УКУПНО:	**224 м2**	**550 м2**		

КАПАЦИТЕТ

Р.Б.	НАЗИВ ОБЈЕКТА	БРОЈ ГРУПА	БРОЈ ДЕЦЕ
1.	Вртић Бач	7	
2.	Вртић Бођани	1	
3.	Вртић Бачко Ново Село	1	
4.	Вртић Мали Бач	2	
5.	Вртић Бајска	3	
6.	Вртић Плавна	1	
7.	Вртић Селенча	4	
	УКУПНО:	**19**	

У нашој установи поклања се посебна пажња педагошко – психолошком, естетском и здравственом аспекту организовања простора у коме бораве деца. То се односи на унутрашње просторије и спољашњи простор – дворишта, па чак и места где деца одлазе у шетњу или на излет.

Предшколска установа „Колибри", кроз своје активности и локалне манифестације, промовише темељне вредности локалне заједнице.

Простор у Предшколској установи уређен је привлачно, подстицајно за организовање и осмишљавање дечјих активности. Средина и предмети у којој деца бораве распоређени су са укусом и мером, почевши од привременог и функционалног намештаја, зидова топлих боја, дидактичког материјала, играчака које стварају предуслов за бављење добровољно прихваћеним активностима.

Централни објекат – вртић у Бачу

Зграда је наменски изграђена 1979. године, за боравак деце предшколског узраста. Објекат поседује 7 радних соба (две собе за децу јасленог узраста и пет соба за децу узраста од три до шест година), 3 санитарна чвора за децу, фискултурну салу, две трпезарије, кухињу за припрему хране, собу за изолацију болесне деце, три канцеларије, два санитарна чвора за особље, оставу са пеглерајем, библиотеку, два улаза (за старији и млађи узраст), места предвиђена за гардеробу испред сваке радне собе и два дворишта. Грејање је централно, на пелет.

Вртић у Селенчи

Објекат у Селенчи је изграђен 2007. године. Грађен је наменски, по свим стандардима који одговарају предшколском васпитно – образовном раду.

Зграда поседује 4 радне собе, са припадајућим санитарним чворовима за сваку, спаваону, фискултурну салу, кухињу за припрему хране, зборницу, тоалет за особље и простран хол у коме се налази трпезарија, терасу, оставу и котларницу. Грејање је централно, на течно гориво. Двориште је ограђено са дворишним справама.

Вртић у Малом Бачу

Постојећа зграда је адаптирана и прилагођена за рад са предшколском децом. Унутрашњост зграде чине: улаз са мањим ходником, који служи као просторија за одлагање гардеробе, санитарни чвор, кухиња за припремање хране, две радне собе и спаваона.

Оброци се сервирају у радној соби. Двориште није ограђено и у њему се налазе дворишне справе. Грејање је централно на течно гориво.

Вртић у Вајској

Простор намењен за рад са децом предшколског узраста налази се у склопу зграде ОШ „Алекса Шантић", Вајска.

Школске 2010/11. године дограђен је простор са посебним улазом у коме се налази гардероба и санитарни чвор за децу и особље. Сервирање ужине одвија се у радној соби. Двориште је ограђено и уређено са дворишним справама.

Вртић у Бођанима

Простор за децу предшколског узраста је адаптирана школска учионица, која се налази у склопу зграде ОШ „Алекса Шантић" Вајска, школска зграда подручне школе у Бођанима.

Санитарни чвор, трпезарију и остали простор школе, деца предшколског узраста користе заједно са школском децом. Постоји уређено двориште са дворишним справама.

Вртић у Плавни

У склопу нове зграде ОШ „Иво Лола Рибар" Плавна налази се наменски изграђен простор за децу предшколског узраста.

Деца предшколског узраста имају свој засебан улаз, гардеробу, радну собу и санитарни чвор. Сервирање ужине одвија се у школској трпезарији.

Двориште је ограђено, уређено и поседује дворишне справе.

Вртић у Бачком Новом Селу

Радни простор за децу предшколског узраста наменски је изграђен у новој згради ОШ „Моша Пијаде" Бачко Ново Село.

Деца предшколског узраста имају свој засебан улаз, гардеробу, радну собу и санитарни чвор. Сервирање ужине одвија се у школској трпезарији.

Двориште је ограђено и уређено дворишним справама.

2.2.2. ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА

Предшколску установу „Колибри" чини 7 објеката у 7 насељених места општине Бач. ПУ је државна институција у којој се обезбеђује остваривање следећих функција:

- Васпитно-образовна,
- Превентивно-здравствена,
- Социјална функција и
- Исхрана деце.

Целовитост ових функција се остварује кроз следеће облике рада:

- Целодневни боравак – јаслице – за децу узраста од 1 до 3 године
- Целодневни боравак – вртић – за децу узраста од 3 године до поласка у школу
- Полудневни боравак – вртић – за децу узраста од 5,5 година до поласка у школу.

За послове управљања Установом задужен је директор, који је по струци струковни васпитач.

На нивоу Установе постоји Управни одбор, као орган управљања, који броји девет чланова.

У установи постоји Савет родитеља, који је модел организовања и деловања родитеља чија деца похађају Установу, а који помаже успостављању успешне и садржајне сарадње родитеља и Установе и изграђивања њиховог међусобног уважавања и поверења. Савет родитеља чини по један изабрани представник родитеља детета из сваке групе. Поред тога што предлаже представнике родитеља у орган управљања (Управни одбор), Савет родитеља има саветодавну улогу у областима осигурања квалитета, намене коришћења небуџетских средстава, прописивања правила понашања исл. Своје предлоге Савет родитеља упућује Управном одбору, директору и стручним органима Установе. Савет родитеља у нашој установи чини 19 родитеља, од којих се три њихова представника налазе у Управном одбору.

2.2.3. РАДНО ВРЕМЕ УСТАНОВЕ

Радно време Установе у целодневном боравку је 11 сати, од 5.30 до 16.30 часова, а у полудневном боравку износи 5 сати, од 7.00 до 12.00 часова.

Целодневни боравак усклађује радно време са потребама родитеља, што значи да се радно време појединих васпитача у одређеним групама периодично мења у зависности од радног времена родитеља.

У целодневном боравку радна година траје од 1. септембра до 31. августа, а у полудневном боравку радна година траје колико и школска година. Њено трајање се одређује у односу на Школски календар, који за сваку годину доноси Покрајински секретар за образовање.

Р.Б.	ОБЈЕКАТ	БРОЈ ГРУПА ЦЕЛОДНЕВНИ БОРАВАК	БРОЈ ГРУПА ПОЛУДНЕВНИ БОРАВАК	ВРЕМЕ РАДА ОБЈЕКТА
1.	Вртић Бач	7	-	5.30 – 17.00
2.	Вртић Бајска	-	3	7.00 – 17.00
3.	Вртић Бођани	-	1	7.00 – 13.00
4.	Вртић Плавна	-	1	7.00 – 13.00
5.	Вртић Бачко Ново Село	-	1	7.00 – 13.00
6.	Вртић Селенча	4	-	6.00 – 17.00
7.	Вртић Мали Бач	1	1	6.30 – 16.00
	УКУПНО:	**12**	**7**	

2.2.4. КАДАР

У Установи су заступљени следећи профили према одређеним областима рада:

- Руководећи кадар – директор
- Правни, административни и кадровски послови – секретар
- Васпитно-образовни кадар: васпитачи, струковни васпитачи, специјалисти и академски васпитачи, медицинске сестре – васпитачи и педагошки асистент
- Административно – правни и финансијски кадар
- Кадар за одржавање хигијене објеката и сервирање хране – помоћно особље: спремачице и сервирке
- Кадар за припремање хране: куварице
- Кадар за техничке послове, одржавање система за грејање: ложач, мајстор.

Преглед броја запослених према профилима стручности

Р.Б.	ПРОФИЛ СТРУЧНОСТИ	БРОЈ ЗАПОСЛЕНИХ
1.	Директор (струковни васпитач)	1
2.	Стручни сарадник - психолог	-
3.	Стручни сарадник - педагог	-
4.	Дипломирани васпитач	2
5.	Специјалиста струковни васпитач	2
6.	Струковни васпитач	21
7.	Васпитач	2
8.	Васпитач у јаслицама	1
9.	Медицинска сестра - васпитач	3
10.	Педагошки асистент	1
11.	Административни и финансијски послови	1
12.	Шеф рачуноводства	1
13.	Секретар	1
14.	Куварица - сервирка	4
15.	Одржавање хигијене	7
16.	Технички послово	1
	УКУПНО:	**47**

2.2.5. ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИ КАДАР

Закон о основама система образовања и васпитања и Закон о предшколском васпитању и образовању предвиђа да у предшколској установи са децом раде васпитачи и медицинске сестре – васпитачи.

Васпитно-образовни рад са децом од 1 до 2 године обављају медицинске сестре – васпитачи, са децом од 2 до 3 године медицинске сестре – васпитачи и васпитачи, а са оба узраста васпитачи у јаслицама. Са децом узраста од 3 године до поласка у школу посао обављају васпитачи. У полудневном боравку с децом од 5,5 година до поласка у школу раде васпитачи.

Нормативз а једанаесточасовно радно време, колико ради Установа, износи две особе по васпитној групи у целодневном и једна у полудневном боравку.

Установа у континуитету настоји да унапреди компетенције запослених, па сваке године планира буџет за стручно усавршавање, чиме утиче на унапређење квалификационе структуре васпитно-образовног кадра.

2.2.6. ЈЕЗИЦИ НА КОЈИМА СЕ ОДВИЈА ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИ РАД

Васпитно-образовни рад у Установи се остварује на српском и словачком језику.

Уважавајући карактеристике локалне средине, у којој живе породице, које негују језик националних заједница, Установа развија програм васпитно-образовног рада на језику националне мањине, словачком језику.

Васпитачи, који реализују васпитно-образовни рад на словачком језику имају за то одговарајуће квалификације и знање стечено у току континуираног стручног усавршавања.

Језици на којима се остварује в.-о. рад	Матерњи језик Број група	Нематерњи језик Број група
СРПСКИ	15	-
СЛОВАЧКИ	4	-
РОМСКИ	-	-
УКУПНО:	**19**	-

2.3. КУЛТУРА УСТАНОВЕ

2.3.1. ШТА ЧИНИ КУЛТУРУ УСТАНОВЕ

Културу Установе чине њена организациона структура, временска динамика, односи међу запосленима, начин комуникације и сарадње, начини уважавања сваког појединца и различитих перспектива свих учесника васпитно-образовног процеса.

Културу чине и писана и неписана правила, слобода избора и креативног изражавања исл.

Култура Установе утиче на то како ће бити коришћена организациона (просторна и временска) структура Установе, а структура својим подстицајима и ограничењима, обликује културу Установе. У развијању реалног програма у Установи се континуирано критички преиспитују култура и структура Установе и сагледава како оне утичу на обликовање реалног програма и колико је он усаглашен с концепцијом Основа програма.

Квалитет васпитно-образовне праксе Установе усавршава се кроз промену културе Установе и преиспитивање имплицитне педагогије практичара, кроз односе узајамности и уважавања свих учесника васпитно-образовног процеса.

2.3.2. МИСИЈА УСТАНОВЕ

Ми смо установа са дугом традицијом, која својим постојањем даје значај и допринос средини у којој постоји. Стварамо и негујемо подстицајне услове који доприносе изградњи односа са децом, породицом и локалном заједницом, засноване на партнерским односима.

У нашој установи свако дете је личност са својим јединственим могућностима и једнаким правима да се његова јединственост препозна и уважи.

Препознатљиви смо по мултикултуралности, заједништву и очувању традиције. Специфични смо по неговању драмског стваралаштва, подизању еколошке свести у нашој средини и промоцији здравих стилова живота.

2.3.3. ВИЗИЈА УСТАНОВЕ

У наредних пет година желимо да повећамо обухват деце предшколског узраста проширењем просторних капацитета установе и опремање истих у складу са новим Основама програма „Године узлета".

Желимо да осавременимо непосредни рад са децом коришћењем ИКТ у свакодневно раду.

У сарадњи са локалном заједницом залагаћемо се за ангажовањем стручних лица која ће пружати подршку деци и породици.

Залагаћемо се за промовисање наше Установе, кроз повећање видљивости васпитно-образовног рада, а све у складу са новим Основама програма.

3. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО РЕАЛНОГ ПРОГРАМА ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА

Реални програм полази од теоријско-вредносних постулата Основа програма. Циљ реалног програма је подршка остваривању добробити детета. То се постиже кроз односе у које дете ступа и делање у коме оно учествује као актер.

Програм настаје и развија се у реалном контексту васпитно-образовне праксе. Какав ће утицај имати на дете, зависи од квалитета подстицаја физичког окружења и социјалне средине.

Дете доживљава и сазнаје свет кроз односе које успоставља са одраслима и вршњацима. У њима се подржава добробит и делање детета, што покреће развој и учење.

3.1. ПРОГРАМ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА СА ДЕЦОМ КАО ДИМЕНЗИЈА КВАЛИТЕТА ПРЕДШКОЛСКОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА

Програм није готов модел који се директно примењује у пракси. Он је оквир који садржи основне вредности и начела, која се конкретизују у специфичном контексту. То се постиже кроз заједничко учешће, сагледавање и уважавање интереса и перспектива деце и одраслих у породици, вртићу и непосредном окружењу.

Заједница праксе деце и одраслих омогућава и подржава учење кроз учешће у различитим ситуацијама и односима, који су изазовни за дете и имају смисла за њега, у којима дете и одрасли заједнички конструишу знања и уче да разумеју себе и свет.

Програм васпитно-образовног рада подразумева развијање динамичног грађења односа. Васпитач се не руководи унапред задатим и готовим активностима, него кроз грађење односа са децом, истражује и учи заједно са њима, тако што програм настаје из њихових односа у заједничкој игри и активностима.

Програм је заснован на социокултурној теорији схвања детињства, према којој је детињство вредност сама по себи. Суштина детета се сагледава и акценат помера са индивидуалног на социокултурни развој. Насупрот потреба и дефицита, добробит детета се сагледава кроз његове снаге и капацитете. Дете се уважава као компетентно, богато потенцијалима, као равноправни члан заједнице у интеракцији деце и одраслих и као активни учесник у процесу сопственог учења и развоја.

3.1.1. ОПШТИ ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

- Подршка добробити детеа – обезбедити једнаке могућности за учење и развој свој деци.
- Учешће у програму – обезбедити прилике свој деци да буду срећна, задовољна, остварена и прихваћена кроз односе поверења, уважаваања, блискости и пријатељства.
- Развијање диспозиција за целоживотно учење (отвореност, радозналост, резилијентност, рефлексивност, истрајност, поверење у сопствене способности, позитиван лични и социјални идентитет) – поставити темеље за развој образовних компетенција.
- Учешће у програму – обезбедити деци прилике да откривају, истражују и преиспитују различита подручја људске делатности и сазнања, кроз продукте науке, културе и стваралаштва.
- Активно учешће породице у васпитању и образовању своје деце у вртићу – обезбедити прилике родитељима да развијају своје родитељске компетенције.
- Стварање прилика да васпитачи изразе своју аутономију, креативност и професионалност – омогућити васпитачима, медицинским сестрама – васпитачима, стручним сарадницима и сарадницима да проактивно заступају интересе деце и породице.
- Повезивање вртића са другим институцијама образовања, културе и спорта у локалној заједници – обезбедити простор за заједничко учешће деце и одраслих у учењу и грађењу смисла кроз дијалог и узајамну подршку.
- Повезивање свих профила запослених у предшколском васпитању и образовању у истраживачку заједницу – градити квалитет предшколског васпитања и образовања кроз истраживање и узајамну подршку.

3.1.2. ЦИЉЕВИ УСМЕРЕНИ НА ДЕТЕ – ПОДРШКА ДОБРОБИТИ ДЕТЕТА

Концепт добробити одржава суштину развоја и учења детета, а то је да је дете биће које истовремено ЈЕСТЕ и БИВА и кроз оно што јесте, постаје оно што ће бити. Подржавати добробит детета значи разумети шта је његова добробит у реалном контексту, сада и овде, у реалном програму и истовремено пројектовати циљеве за будућност.

Добробит подразумева успешно персонално и интерперсонално функционисање и испољавање и култивисање људских потенцијала за развој и напредовање.

Димензије добробити су:

- **ПЕРСОНАЛНА – бити добро и функционисати успешно,**
- **ДЕЛАТНА – умети и хтети и**
- **СОЦИЈАЛНА – припадати, прихватати и учествовати.**

Циљеви подршке добробити детета у реалном програму – из угла васпитача

Подржавати персоналну добробит детета значи:

- Развијати свест и бригу о свом телу и себи,
- Развијати чулну осетљивост и моторичке способности и вештине,
- Развијати саморегулацију као унутрашњу контролу, тј. способност одлагања задовољења жеља, прихватања захтева и налажења алтернатива,
- Развијати инструменталну и психолошку самосталност,
- Развијати идентитет и самоприхватање,
- Развијати емоционалну компетентност тј. способност доживљавања и изражавања широког спектра емоција, регулацију и контролу сопствених емоција и разумевање сопствених и туђих емоција.

Подржавати делатну добробит детета значи:

- Развијати креативно испољавање и изражавање, као и стваралачко уобличавање личних доживљаја и сазнања,
- Развијати све видове комуникације и овладавања различитим функцијама говора,
- Развијати рефлексивност и самодирекцију, као основ учења да се учи,
- Развијати диспозиције за учење, као што су: истрајност, радозналост, иницијативност, креативност, одговорност и отвореност за сарадњу,
- Развијати основне образовне компетенције за целоживотно учење,
- Развијати резилијентност – отпорност на стрес и изазове, као и способност конструктивног приступа проблемима и променама,
- Утицати на схватање смисла живота кроз разумевање манифестација људског живљења, вредности и лепоте човека и стварања.

Подржавати социјалну добробит детета значи:

- Развијати позитиван културни и социјални идентитет, као и понос и задовољство због припадања одређеним заједницама (породична, вршњачка, локална, национална, глобална),
- Развијати социјалну компетентност тј. способности емоционалног везивања и емпатичности, успешне социјалне комуникације и кооперативности,
- Развијати моралност тј. усвајање моралних вредности и норми, као и способности моралног расуђивања, правичности и уважавања разлика,
- Развијати алтруизам и особине човечности као што су: предусретљивост, емпатија, толерантност, племенитост, солидарност,
- Развијати свест о узајамној повезаности људи и природе, као и важности бриге за животну средину,
- Развијати проактиван однос према животу и окружењу.

Добробит у реалном програму из угла детета

У реалном програму вртића и васпитне групе дете добробит доживљава и оно за њега има значење као:

Осећати се:

- Добро и витално,
- Остварено, задовољно и срећно,
- Сигурно, али не презаштићено и пререгулисано,
- Сигурно да ће се његове потребе, интереси и интересовања уважити и подржати,
- Припадником заједнице васпитне групе, вртића и шире заједнице,
- Усклађено са правилима, нормама и захтевима окружења (групе, вртића).

Бити:

- Укључен у заједницу вршњака и вртића,
- Укључен у разноврсне креативне и сврсисходне активности,
- Саслушан и уважен,
- Окружен довољно позантим и истовремено новим изазовима,
- Прихваћен у својој јединствености,
- Физички активан, спретан, одважан и грациозан,
- Пријатељ са неким.

Моћи:

- Упознати свет око себе, проширити своја искуства и знања о својој и другим културама, различитим физичким и природним појавама, као и различитим продуктима људске културе,
- Посматрати, питати, истраживати, размењивати, маштати,
- Истраживати телом и чулима и имати различите симболичке системе и користити различите операције примерене тим системима,
- Изражавати се креативно и маштовито кроз различите форме, медије и материјале,
- Испољавати своја интересовања, иницијативу и правити изборе,
- Спознати своје снаге и могућности,
- Испољавати своје способности и бити успешно у учењу,
- Опслуживати себе,
- Доприносити и увидети да се тај допринос препознаје и цени.

Умети:

- Правити добар избор, доносити одлуке и преузимати одговорност,
- Управљати својим емоцијама и разумети емоције других,
- Одложити своје жеље и прихватити жеље и очекивања других,
- Успешно сарађивати и комуницирати са другима, преговарати, договарати се и решавати конфликте,
- Прихватати друге, развијати блиске и реципрочне односе, засноване на уважавању и прихватању разлика,
- Доприносити својој заједници, бринути се о другима и свом окружењу,
- Учити и волети учење,
- Бити отворено и флексибилно и прихватати промене.

3.1.3. ПРИНЦИПИ РАЗВИЈАЊА РЕЛАНОГ ПРОГРАМА

Принципи развијања реалног програма проистичу из концепције Основа програма и служе васпитачима да свој рад усмере ка подршци добробити детета.

Њихова видљивост у реалном програму олакшава разумевање зашто нешто радимо са децом, као и сагледавање смисла сопствене улоге и учешћа у програму, што једнако важи за васпитаче, родитеље и децу.

- **Принцип усмерености на односе** – васпитач ствара подржавајуће физичко и социјално окружење, обезбеђује сигурност, безбедност, континуитет и учешће и негује уважавање, сарадњу, одговорност и заједништво.
- **Принцип животности** – васпитач развија заједништво деце и одраслих, стварањем прилика за заједничко учење, кроз смислене активности које проистичу из искуства и аутентичних интересовања.
- **Принцип интегрисаности** – васпитач ствара прилике за учење тако што деца нешто чине (делање) и доживљавају (односи) и на тај начин стичу интегрисано искуство, а не уче према унапред датим појединачним активностима, издвојеним садржајима у одређеним аспектима и областима.
- **Принцип аутентичности** – васпитач уважава интегритет, различитост и посебност сваког детета и његове породице и руководи се јаким странама и потенцијалима сваког детета. Осим тога, посебно подржава децу са сметњама у развоју и децу из осетљивих група. Овај принцип подразумева индивидуализовани приступ сваком детету и његово укључивање у вршњачку заједницу.
- **Принцип ангажованости** – васпитач подржава учење детета кроз његову сопствену активност, тј. ангажованост, иницијативу и креативно изражавање.
- **Принцип партнерства** – васпитач уважава перспективу деце и породице и на различите начине укључује породицу и повезује се са локалном заједницом.

Уважавјући горе наведене принципе, васпитач у развијању програма примењује: планирање, заједничко развијање програма са децом и праћење, документовање и вредновање.

3.1.4. НАЧИН ПЛАНИРАЊА

Васпитач планира првенствено уважавајући интегрисани приступ учењу детета, јер деца уче кроз јединство онога што доживљавају, промишљају и раде.

План је флексибилан. Васпитач га стално ревидира и допуњава могућностима за нове и различите доживљаје, усклађујући се са децом, тако да се план не прави за дужи временски период, него он произилази из процеса заједничког истраживања деце и одраслих и промишљања васпитача о томе зашто је нешто важно да се деца тиме баве и како то повезати са животним контекстом и дечјим занањем и искуством које већ имају.

У интегрисаном приступу планирање може бити **ТЕМАТСКО** или **ПРОЈЕКТНО**. Идеја или повод за тему или пројекат може да проистекне из свакодневног исуства деце и одраслих, из дечје игре, из онога што децу посебно интересује, из уочених потреба и упитаности деце и васпитача, из различитих догађаја у вртићу и окружењу. То је нешто што се деси непланирано.

Васпитач затим истражује изворе из области науке, културе и делатности људи у вези са темом. Потом уноси у групу провокацију, нешто од материјала и средстава за

истраживање теме, која је сама по себи изазов за децу и васпитача и развија се кроз стваралачки процес заједничког откривања, играња и креирања.

Васпитач планира само неколико корака унапред. Циклус планирања подразумева да васпитач на почетку уноси промену у простор, опрема га средствима и материјалима који ће да послуже као провокација деци за истраживање теме.

Затим планира на који начин ће организовати активности са децом и како ће се он сам укључити у те активности. Потом планира потребне ресурсе за реализацију пројекта, могуће начине укључивања родитеља и појединаца из локалне заједнице, као и места у локалној заједници која ће посетити.

Тема или пројекат могу да трају од неколико дана до неколико месеци. Смисао читавог процеса истраживања је трагање за аутентичним решењем, а васпитач је током процеса развијања програма са децом првенствено усмерен на планирање подршке процесу учења деце. Он то ради тако што:

- **Охрабрује иницијативу деце** (подстиче делатну размену међу њима, омогућава им да праве изборе, да маштају, замишљају, претпостављају и изражавају се, подстиче их да воде аутентичне и смислене разговоре, да посматрају и слушају друге и дискутују о свом истраживању);
- **Консултује се са децом** – уважва њихову перспективу (разговара са њима, пита их за мишљење и при томе користи технике: фотографију, мапирање, туре – путовање, уметничке – експресивне активности исл.);
- **Моделује понашање деце** – васпитач је деци, својим понашаањем, вербалним и невербалним порукама, модел како да успоставе односе са другима, како да кроз игру истражују, како да се радују и уживају у стваралачком чину, преузимају розик, одговорност и сарађују са другима;
- **Подупире (подржава, охрабрује) децу** – васпитач храбри дете да иде изнад свог достигнутог нивоа знања и вештина и подржава га тиме што му: помаже када је то потребно, обраћа пажњу на његова интересовања, штити га од претеране стимулације, шаље му поруке да верује у његове могућности, објашњава му и показује како се нешто користи исл.
- **Проширује учење деце** – кроз комуникацију с њима (употребом различитих начина изражавања), кроз акције (учешћем у игри и активностима).

3.1.5. ПЛАНИРАЊЕ У ЈАСЛИЦАМА

У јаслицама је тема или пројекат више идеја или оквир који поставља васпитач, на основу праћења заинтересованости и интеракција деце са различитим материјалима, децом и одраслима. Васпитач се фокусира на планирање великог избора сензорних материјала који ће увек бити доступни деци и којима ће их подстицати да истражују у затвореном и отвореном простору.

Васпитач у јаслицама планира више могућности за различите активности деце који се истовремено одвијају и које деца сама бирају. Осим тога, васпитач планира довољно времена за рутине кроз које помаже деци да се осећају сигурно, да развијају самосталност и блискост са васпитачем и другом децом.

Васпитач у јаслицама иницијативу деце подржава развијањем блискости с дететом, кроз физички контакт, присну вербалну и фацијалну експресију и обезбеђивањем флексибилних рутина.

Физичку средину организује као предвидиву и сигурну за дете, која истовремено нуди различите могућности за истраживање, кретање и интеракцију са другом децом и одраслима.

Васпитач у јаслицама се игра са децом и подстиче њихову радозналост за истраживањем „сада и овде".

У јаслицама васпитач проширује активности и учење деце кроз заједничку игру са њима, чинећи доступним материјале за истраживање и омогућавањем интеракције са другом децом.

3.1.6. НАЧИН ДОКУМЕНТОВАЊА

Документовање омогућава видљивост програма, као и учења и развоја деце. Видљивост процеса учења је детету значајна, јер му омогућује да посматра свој напредак у учењу и да прави претпоставке о томе у ком правцу може да иде даље истраживање теме.

Сврха праћења развоја детета за васпитача и родитеља је потпуније разумевање његовог развоја и учења и пружање сталне подршке добробити детета, а не процењивање његових развојних могућности и постигнућа.

Сврха документовања је континуирано грађење квалитета програма кроз критичко преиспитивање и рефлексивни приступ пракси.

Документовање, дакле, подразумева праћење процеса развијања кроз програм, кроз Тематски/пројектни портфолио и праћење процеса учења и развоја детета, кроз Дечији портфолио.

Тематски/пројектни портфолио садржи: План васпитача и Приче о теми/пројекту. План васпитача се бележи на Обрасцу за план који васпитач сукцесивно допуњава током процеса развијања теме или пројекта.

План садржи: Оријентациони назив теме или пројекта, Образложење о томе како је дошло до покретања теме или пројекта, Датум почетка и завршетка теме или пројекта, Наведене изворе сазнања васпитача у вези са темом или пројектом, Потребну опрему и материјале, Идеје за активности са децом, Потребне ресурсе, Учешће породице и других учесника и места у локалној заједници, као изабрана места учења.

Прича о теми/пројекту је наративни запис васпитача о томе како је започета тема/пројекат, како је развијана и како је завршена.

Прича садржи текст и фотографије којима су илустриване различите ситуације истраживања, почетне и процесне паное, као и продукте деце, васпитача, родитеља и других учесника у пројекту.

У процесу праћења развијања програма, васпитач, са децом, израђује почетне и процесне паное, сегменте процеса документује фотографијама или забелешкама, а могу да израђују и сликовнице, видео клипове, брошуре, постере и инсталације у простору.

Васпитач, у сарадњи са свим учесницима програма, документује ситуације које види као важне, чиме обезбеђује вишеперспективност у развијању програма, што је основ за дијалог.

На крају процеса, користећи сву прикупљену документацију, васпитач пише причу о теми или пројекту.

Дечји портфолио садржи: скале и друге технике посматрања и праћења, групне и индивидуалне приче за учење, продукте и исказе детета настале у консултовању с децом, продукте детета настале у игри у оквиру теме/пројекта и фотографије и видео записе из различитих ситуација који су детету драги.

Кроз портфолио се документује напредовање детета, којим се истичу његове јаке стране, његова перспектива ситуација, догађаја и активности, ако и начин подршке коју је дете добило током процеса учења и развоја.

3.2. ПОНУДА ПРОГРАМА И УСЛУГА

3.2.1. ОБЛИЦИ РАДА СА ДЕЦОМ

У оквиру делатности Установе организују се различити облици рада са децом:

- Целодневни боравак – јаслице – за децу од 1 – 3 године – у трајању од 11 часова,
- Целодневни боравак – вртић – за децу од 3 године до поласка у школу – у трајању од 11 часова,
- Полудневни боравак – припремни предшколски прграм – за децу од 5,5 година до поласка у школу – у трајању од 5 часова,
- Полудневни боравак – вртић – за децу од 3 – 5,5 година – у трајању од 5 часова.

3.2.2. ПРОГРАМИ КОЈИ СЕ РЕАЛИЗУЈУ СА ДЕЦОМ

Осим „Година узлета", у Установи се реализују и следћи редовни програми: „Програм неге и васпитања деце узраста до три године", „Програм предшколског васпитања и образовања деце од три године до укључивања у програм за школу", „Припремни предшколски програм", „Заједно у адаптацији", „Заједно у припреми за полазак у школу", „За чистији и зеленији вртић", „Снажни од почетка – дајмо им крила".

3.2.2.1. ЗАЈЕДНО У АДАПТАЦИЈИ

Циљеви програма су:

- Олакшати свим учесницима период адаптације: деци, родитељима, медицинским сестрама-васпитачима/васпитачима.
- Очувати дечје ментално и физчко здравље.
- Унапредити психофизички развој детета у свим аспектима; унапредити сарадњу породице и Установе.
- Успоставити партнерски однос између родитеља и медцинске сестре-васпитача/васпитача.
- Осветити родитељу значај његове улоге у процесу адаптације и анимирати га да се активно укључи у живот Установе током тог периода.
- Допринети превенцији професионалног „сагоревања" или „отупљивања" медицниске сестре-васпитача/васпитача.
- Допринети осећању професионалне компетенције и задовољства у раду медицниске сестре-васпитача/васпитача.

Унапредити методе рада у јаслицама, вртићу, наглашавајући потребу и дајући модел за већу индивидуализацију рада.

Допринети праћењу и унапређивању развоја сваког дететта у складу са његовим индивидуалним потребама, потенцијалима и темпом развоја.

Програм је настао у нашој Установи 2007/08. радне године, као експериментални у јасленој групи у Бачу. Посшто се показао као веома добар модел настављено је са његовом применом у свим групама у целој ПУ „Колибри".

Теоријски основ

Адаптација је прилагођавање на промену коју доноси полазак детета у јаслице или вртић. Од детета захтева мобилисање личних капацитета како би одговорило изазовима које пред њега поставља одвајање од породице и прилагођавање захтевима нове средине у којој важе правила колективног живота.

То је развојно значајан и сложен период за дете, који сам по себи није ни позитиван ни негативан, већ зависи од начина на који је разрешен. Може бити подстицајан за дететов развој, али и његова кочница.

Психолошка истраживања потврђују да рана и грубо изведена адаптација оставља далекосежне последице на психички развој и здравље детета, утичући на изграђивање стила решавања свих врста сепарација у даљем животу и начина реаговања у ситуацијама промена.

Припрема родитеља да буду подршка свом детету и њихово оснаживање да се сами емотивно и организационо припреме за све што их очекује, показало се драгоценим. Сигуран и опуштен родитељ позитивно утиче на дете. Оно брже, лакше и безболније савладава развојну кризу.

Програм подразумева индивидуализацију, поступност у захтевима и очекивањима од детета, активно учешће родитеља у животу у јаслицама и вртићу и партнерски однос породице и Установе.

Родитељ је битан фактор успешне адаптације. Он је природна спона између детета и нове средине. У атмосфери сарадње дете добија подршку за сигурније кораке у откривању света социјалних односа.

Програм је, по својој суштини, усаглашен са принципима развијања реалног програма, који су дефинисани у Новим основама програма.

Принцип усмерености на односе – васпитач уважава тако што током адаптације ствара подржавајуће физичко и социјално окружење, обезбеђује сигурност, безбедност деци уз присуство и учешће родитеља у животу јаслица и вртића.

Принцип животности – васпитач уважава тиме што развија заједништво деце и одраслих, стварањем прилика за заједничко учење, кроз смислене активности које организује током боравка родитеља у групи.

Принцип интегрисаности – васпитач уважава, јер ствара прилике за учење тако што омогућава деци, понудом сензорног и другог погодног материјала, да самостално, уз подршку одраслог и у заједници са другом децом, истражују, баратају материјалима и доживљавају нова исуства.

Принцип аутентичности – васпитач уважава кад поштује интегритет, различитост и посебност сваког детета и његове породице. Овај принсип подразумева индивидуализовани приступ сваком детету у периоду адаптације и током његовог укључивања у вршњачку заједницу.

Принцип ангажованости – васпитач уважава када подржава учење детета кроз његову сопствену активност, тј. ангажованост, иницијативу и креативно изражавање, што се током адаптације остварује уз подршку родитеља.

Принцип партнерства – васпитач уважава када узима у обзир перспективу деце и породице, када током адаптације развија партнерство са родитељима и укључује ух у активности васпитне групе.

Организација и реализација

Свако дете, које први пут долази у вртић и одваја се од породице, има право на адекватну адаптацију.

Први корак је информисање родитеља о значају адекватно изведене адаптације за здрав психофизички развој детета, као и о важности њихове улоге у том процесу.

Следи оснаживање родитељакроз родитељске састанке, како би они били сигурна подршка детету. Потом се организује, у договору са родитељима, заједнички боравак родитеља и детета у вртићу, према искуствено провереном плану активности и временској динамици.

Родитељи се током боравка у вртићу активно укључују у дневне рутине, игре и заједничке активности са децом.

За све то време васпитачи настоје, кроз размену и комуникацију са родитељима, да створе темељ за развој партнерства са њима. Они су свесни да поверење које родитељи стекну, неосредно упознајући вртић и особе које у њему раде, док бораве са дететом у групи, је најбоља гаранција да ће детету пружити потребну подршку, што ће му олакшати адаптацију.

Програм подразумева индивидуализовани приступ детету и поступност у очекивањима од њега. Дужина боравка детета са родитељем у вртићу у првим данима је скраћена и зависи од аддаптвиних капацитета детета. Остајање детета на спавању у вртићу је такође условљено спремношћу детета. За старију децу је потребно неколико дана, а за децу јасленог узраста око две недеље.

Важно је да дете током боравка у вртићу и учешћа у заједничким активностима са вршњацима и родитељима разуме и доживи вртић као добро и безбедно месство, где је оно добродошло, где ће се водити рачуна о његовој добробити и где ће му васпитачи пружити сигурну базу из које ће самоуверено кренути у истраживање и освајање нове средине.

Програм се организује за свако дете које први пут полази у вртић и одваја се од породице, а траје онолико колико је детету потребно да прихвати промену и почен да се осећа сигурно и прихваћено у новој средини.

Ефекти примене Програма

Оснажени родитељи, који активно учествују у процесе адаптације, брже развијају поверење у Установу, а деци са више смирености и самопоуздања пружају подршку. Избегнуте су или смањене негативне последице по дечји психофизички развој. Евидентан је позитиван утицај на развој социоемотивних вештина детета, развој говора и самосталности.

Унапређују се компетенције родитеља, обогаћује репертоар игара и комуникације детета и родитеља. Остварује се бржа и лакша емотивна стабилност детета. Сигуран и самопоуздан родитељ, који разуме и прихвата своју улогу у адаптацији је оптимална подршка детету у разрешавању развојне кризе.

Улагање у родитеље се вишеструко исплати, јер су они најбитнији чиниоци успешне адаптације детета.

Реализатори

Програм реализују медицинске сестре-вспитачи и васпитачи у свим узрасним групама, за свако дете које се, с поласком у јаслице и вртић, први пут одваја од своје породице.

3.2.2.2. ЗАЈЕДНО У ПРИПРЕМИ ЗА ПОЛАЗАК У ШКОЛУ

Програм подршке породици и деци у процесу припреме за школско учење.

Савремена концепција васпитања и образовања предшколске деце истиче важност неговања партнерског односа вртића и породице у процесу планског подстицања развоја детета.

Програм је утемељен на уверењу да се оптимални развој детета постиже уколико вртић и породица заједнички остварују услове, ситуације и прилике за активно учешће детета у процесу учења. Он представља једну од могућих стратегија које подразумевају двосмерну комуникацију између породице и вртића, а која се остварује личним контакотом.

Програм у нашој Установи егзистира више година уназад. Настао је као одговор на жеље родитеља да се информишу о свему што их интересује у вези са поласком њиховог детета у школу и потребе васпитача за стручном подршком у комуникацији са родитељима, када се ради о припреми и зрелости детета за полазак у школу.

Циљеви програма су:

- Подршка породици у процесу припреме детета за школу
- Подршка васпитачима у сарадњи са породицом
- Осмишљавање васпитача у реализацији програма

Садржај програма:

- Радионице и предавања за родитеље:
  „Замка родитељства"
  „Припрема детета за школу"
  „Општа и појединачна припрема за школу"
  „Место детета у породици"

Реализација програма:

Програм ће се реализовати у ППГ у којима се васпитачи определе за њега. Реализација програма ће трајати од октобра месеца па све до уписа деце у школу.

Препоручује се ранији почетак бављења овом темом, како би било довољно времена да се подржи развој, посебно оне деце која у извесним аспектима развоја касне или имају одређених тешкоћа а такође и да се родитељи на време информишу о томе која је и каква њихова улога у том процесу, те да и они имају солидну перспективу за њено освешћивање и реализацију.

Реализатори програма ће бити васпитачи, који реализују припремни предшколски програм.

3.2.2.3. ЗА ЧИСТИЈИ И ЗЕЛЕНИЈИ ВРТИЋ

Програм подршке моделу одговорног понашања и бриге о непосредној животној средини

Нове Основе програма – „Године узлета" дефинишу простор за развијање реалног програма не само радну собу, него простор обухвата и свакодневно коришћење отвореног простора за различите активности, игре и истраживања. Дворишни простор треба да буде изазован, заснован на природним материјалима и треба да омогућава деци да могу да га конструишу, мењају и граде. Такође, простор за развијање реланог програма чини и простор целог вртића (заједнички простори – ходници, атријуми, сале исл.), као и различита места у заједници.

Васпитач је фокусиран на припремање средине за игру и активности деце. Васпитач континуирано обезбеђује различите погодне материјале који су лако доступни деци и које деца могу да истражују, континуирано реорганизује простор који је подстицајан за игру, помаже да се сачувају дечји продукти и материјали.

Сходно томе еколошко васпитање и образовање у предшколском периоду је важан сегмент образовања деце уопште и огледа се у стицању еколошке културе, развијању мотивације за самостално деловање, као и у оспособљавању за разноврсне активности којима се штити и унапређује животна средина, у складу са дечјим потребама и могућностима.

Циљ програма је изграђивање позитивног става према животној средини, природи, здравом начину живота, опдносно живот у складу са природним окружењем.

Садржај програма:

- Учешће у акцији „Чепом до осмеха"
- Сакупљање лименки
- Компостирање
- Озелењавање површина у вртићу (садња цвећа, дрвећа, живе ограде исл.)
- Одржавање повртњака у дворишту вртића.

Реализација програма

Програм ће се реализовати у свим групама Установе које се определе за њега. Реализација програма ће трајати током целе радне године, а реализатори ће бити васпитачи који се определе за учешће у појединим или свим сегментима овог програма. Наша Установа овај програм развија кроз програм „За чистије и зеленије школе у Војводини", који је иницирао Покрајински секретаријат за образовање, прописе, управу и националне мањине националне заједнице, Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине, Покрајински секретаријат за енергетику, грађевинарство и саобраћај, Покрајински секретаријат за социјалну политику, демографију и равноправност полова, Покрајински секретаријат за пољопривреду, водопривреду и шумарство. Програм „За чистији и зеленији вртић" реализује се од 2013. године.

3.2.2.4. ФЕСТИВАЛ ДРАМСКОГ СТВАРАЛАШТВА „ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ"

Програм драмског стваралаштва деце предшколског узраста.

Циљ драмског програма је:

- Да се драмским стваралаштвом прикаже дечји спонтан, ослобођен израз, који васпитачи „уграђују" на одговарајући примерен начин у сваку представу,
- Да дечја игра, доминира у свакој представи,
- Да је дечја игра доминантна, да је непресушан извор стваралачких решења,
- Да се негује дечје слободно изражавање, којим се подстиче развој многоструких дечјих потенцијала,
- Да се деца оспособљавају да буду актери два света не мешајући их - драма подразумева фикцију и фантазију, децу едукује да буду свеснија стварности,
- Да се деца ослобађају страха да изражавају сопствена осећања, размишљања, идеје и акције, што захтева одређену прецизност и комуникацију,
- Да се код деце развија машта, симболичко мишљење – когнитивни развој.

Реализација драмског програма:

Програм ће се реализовати у свим припремним предшколским групама, ове школске године по пети пут, у укупно десет ППГ, у току целе школске године. Реализација ће почети од октобра месеца, после периода адаптације, сагледавања нивоу групе, педагошког профила сваког детета у групи, њихових интересовања, могућности, потенцијале, жеља . . .

Посебно треба нагласити важност учешћа све деце из васпитне групе у одређеној представи, а не само одабрана деца.

„Игровни потенцијал има свако дете и свако има места и простора у сценском наступу"

Игра из радне собе, креативни изрази деце и васпитача, богатство доживљаја вербалног и невербалног изражавања пренеће се на крају у завршном делу на сцену – позорницу, пред публику у оквиру Фестивала драмског стваралашва „Причам ти причу".

Награђени ће бити сви, добиће дипломе за учешће на фестивалу, за најбољег глумца, глумицу, сценски говор, покрет,...

Најбоље три представе добиће још додатне дипломе, награде:

1. Пласирана представа представљаће Установу на Смотри драмског стваралаштва ПУ јужно-бачког округа,
2. Пласирана наступаће на „Мајским играма" у Бечеју,
3. Пласирана наступаће на „Отвореној сцени" у Бачкој Паланци.

Ово је конструктивни вид сарадње наше Установе са родитељима, локалном средином - Домом културе, Народном библиотеком, локалном Радио станицом, основним школама у нашој средини.

3.2.2.5. МАЛИ ТУРНИР ЗА ВЕЛИКЕ ТАТЕ

Програм-турнир, спортско-рекреативна активност, дружење деце, родитеља и васпитача.

Програм је настао школске 2010/11. године, као одговор на потребе васпитача и родитеља за обезбеђивањем оптималних услова за развој деце у вртићу, што подразумева добре сарадничке односе између деце, родитеља и васпитача, као и спровођење годишње активности „Тима за заштиту деце од злостављања и занемаривања", обележавање „Светског дана породице".

Циљ програма:

- Бон-тон лепог понашања на спортским приредбама, манифестацијама
- Спортска заклетва
- Инсистирање на толеранцији, сарадњи, кооперацији-тимском опхођењу
- Примерена понашања играча и публике на спортским манифестацијама
- Унапређење васпитне компетенције породице
- Поштовање неагресивних понашања
- Развој способности деце и одраслих за сарадњу и емпатију
- Оснажити васпитача да партнерски, са породицом што више сарађује
- Иновативни начини сарадње Установе и породице
- Обележавање важних празника /Светски дан породице

Начин реализације:

Програм ће се реализовати у мају месецу у целој ПУ „Колибри" Бач, датум одржавања турнира неће бити исти за сваки вртић, важно је да се у току месеца маја обележи празник „ Светски дан породице" са истим циљем за све вртиће-учеснике програма.

Припреме за одржавање турнира, трајће око месец дана у доношењу Бон-тона лепог понашања, групној изради плаката, одабиру игара.

Вртић у Бачу користиће спортску халу у осталим вртићима програм ће се одржавати у школским салама или на фудбалским теренима ако временски услови буду дозвољавали.

3.3. ФИЗИЧКО ОКРУЖЕЊЕ КАО ДИМЕНЗИЈА ПРОГРАМА

Реални програм у сваком вртићу зависи од структуре и културе Установе. Организациона структура Установе подразумева организацију простора и времена, структуру запослених, начин организације група (број деце у групи, број одраслих према броју деце, начин структурисања група).

3.3.1. ФИЗИЧКО ОКРУЖЕЊЕ

Физичко окружење подразумева просторну и временску организацију у Установи и директно одређује положај детета и васпитача у програму. Физичко окружење утиче на односе, што заједно чини непосредну средину за учење.

Простор није нешто дато по себи, независно од програма. Напротив, простор најдиректније и најконкретније одражава примењену концепцију Основа програма.

Временска организација, такође, најнепосредније утиче на живот деце и одраслих у вртићу. У дневном ритму је потребно деци обезбедити предвидивост, али и флексибилност.

Квалитетно физичко окружење:

- Подржава сарадњу и позитивну међузависност,
- Уважава иницијативу и посвећеност у активностима,
- Омогућава истраживање, експериментисање и стваралаштво,
- Промовише различитост,
- Осликава припадност и персонализованост и
- Обезбеђује телесни, сензорни и естетски осећај и зачудност.

3.3.2. ОРГАНИЗАЦИЈА ПРОСТОРА

Простор радне собе је структурисан на различите просторне целине, чиме се деци осигурава предвидивост и сигурност у простору. Немају све собе исте просторне целине и целине у једној соби се повремено мењају, у складу са темом пројекта који је ајтуелан у групи.

Простор за реализацију реалног програма није само радна соба, него и двориште вртића и заједнички простори у вртићу, као што су ходници, холови, атријуми, сале и изабрана места у локалној заједници.

При организацији и уређењу физичког простора у вртићима се води рачуна да он омогућава остваривање циља програма, тј. да подржава добробит детета. Што се тиче просторних целина које се организују у радним собама и понуде материјала који се излаже у собама, дворишту и заједничким просторима вртића, руководимо се принципима уређења простора датим у Новим основама програма и Правилником о ближим условима за оснивање, почетак рада и обављање делатности предшколке установе.

Простор је организован тако да деци пружа осећај сигурности и предвидивости, али и флексибилности и могућности за прилагођавање специфичностима групеи актуелним темама којима се деца баве.

Заједнички простори – ходници и холови вртића пружају осећај пријатности и добродошлице, па се деца у њему осећају опуштено, прихваћено, да припадају групи и вртићу и уважено као јединствене личности које могу слободно да комуницирају и размењују своје утиске, запажања, доживљаје и идеје са децом свих узраста и одраслима.

У простору радних соба деци је омогућен и видљив процес учења кроз паное и изложене продукте настале током реализације пројекта.

У понуди материјала, играча и средстава води се рачуна о томе да материјали деци буду:

- Видљиви, доступни, логично и јасно груписани у просторним целинама,
- Разноврсни, природни, неструктурисани и полуструктурисани, рециклажни,
- Од различитих материјала, облика, боја, текстура,
- За разноврсну употребу (грађење, конструисање, комбиновање, естетско обликовање исл.),
- Укључени реални предмети, играчке индустријеске и ручне израде, штампана, визуелна, аудио и друга средства,
- Довољна количина, мобилна и да их деца могу самостално узимати, користити, враћати.

Дворишта вртића се уређују према Критеријумима квалитетног простора вртића на отвореном простору. Постоји потреба и иницијатива да се отворена дворишта заштите од вандалског уништавања, а терасе заштите од сунца како би деци постала још омиљенија места за дружење, уживање, игру учење и истраживање.

У зависности од временских прилика и годишњих доба, понуда материјала и средстава је богата и разноврсна.

Деци су доступни њима омиљени природни и неструктурисани материјали (лишће, грање, плодови, кестење, песак, земља, слама, сено, камење), затим различити више или мање структурисани, амбалажни и рециклажни материјали (картонске и пластичне кутије и боце, чепови, дашчице, облице, гуме, канапи, обручеви), али и прилагођене алатке и реални предмети (лопатице, кантице, грабље, мреже, лопте, посуђе исл.) које деца могу да користе.

Свакодневни боравак деце на отвореном у игри и истраживању омогућава им да уче о себи и односима са другима, доносе одлуке, решавају проблеме, тестирају своје могућности, уче о свом телу, превазилазе страхове, постају самосталнија, брину о животном окружењу, развијају машту и јачају резилијентност.

3.3.3. ФУНКЦИЈЕ ИЗЛАГАЊА У ПРОСТОРУ

Све што се излаже у простору вртића има своју функцију која је деци блиска и разумљива. Настојимо да у већини случајеца о ономе што се излаже у простору вртића, о томе шта, где и како нешто поставити, одлучују и предлажу деца. На тај начин се обезбеђује:

- Видљивост – оно што је изложено у простору одражава процес учења и истраживања деце (фотографије, забелешке, скице, шеме, мапе, макете, инсталације);
- Прилике за игру и истраживање – различити простори у вртићу су места сусретања и размене међу децом различитог узраста, међу децом и одраслима, те је због тога важно да у њима има пуно материјала који подстичу децу на заједничку игру и укључивање родитеља;
- Заједнички допринос – све што је изложено у простору одражава заједнички допринос деце, васпитача, родитеља и других одраслих;
- Персонализованост – простор одражава особеност групе, оно што је њима важно и вредно, што је део њиховог искуства и доживљаја, што одражава учешће појединог детета у групи, његове јаке стране, односе, пријатељства, његову породицу.

3.3.4. ПРИНЦИПИ ВРЕМЕНСКОГ СТРУКТУРИСАЊА

Основни принцип временског структурисања живота у Установи је **флексибилност трајања** одређених дневних активности и делова дана, чиме се постиже уважавање особености детета и његове породице, као и поштовање континуитета игре и актуелних дешавања у групи и вртићу.

Други принцип се односи на поштовање **доследности распореда** дневних активности. Тим устаљеним смењивањем различитих делова дана у вртићу (долазак, нега, одржавање хигијене, оброци, дневни одмор, игра, боравак на отвореном, сређивање простора за боравак, одлазак) се обезбеђује осећај сигурности и безбедности детета у познатом ритму/следу дневних активности.

Временска организација је дакле флексибилна у односу на структурисање редоследа и трајања различитих ситуација и активности у вртићима. Дневни ритам активности је устаљен, што омогућава предвидивост и помаже деци да стекну дневне рутине, а уважавају се индивидуалне различитости (у вези са исхраном, сном, кретањем), што подржава остваривање дечје добробити.

4. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО ДЕМОКРАТСКЕ И ИНКЛУЗИВНЕ ПРАКСЕ

Предшколска установа је место демократске и инклузивне праксе, јер у свом реалном програму уважава права детета.

То значи да се у сваком вртићу и васпитној групи сваком детету обезбеђује:

- да активно учествује у свом образовању, које подржава његове потенцијале и усмерено је на његову добробит,
- да се образује кроз инклузивну праксу, која је осетљива на дискриминацију, уважава све врсте различитости и посебну пажњу посвећује деци из осетљивих група,
- партнерство породице и предшколске установе, која препознаје примарну улогу и важност родитеља у васпитању детета на раном узрасту,
- повезаност са локалном заједницом кроз различите начине учешћа деце,
- партиципацију у социјалном и културном животу заједнице.

4.1. ПАРТЕНРСТВО СА ПОРОДИЦОМ

Породица је примарни и најважнији васпитач детета. Родитељи најбоље познају своје дете и најзаинтересованији су за његов развој и напредовање. Стога је важно укључити их у рад Установе, како би учествовали и у институционалном васпитању и образовању свог детета, у вредновању квалитета рада и унапређењу услова за његов боравак у Установи.

Улога предшколске установе као допуне породичном васпитању је данас врло актуелна, јер је друштвена улога савремене породице изузетно ослабљена. С друге стране, без суштинског повезивања Установе и породице нема ефикасних програма. Тек када су утицаји вртића и породице прожети и усаглашени, могу се очекивати позитивни ефекти и остваривање добробити детета.

4.1.1. ПРИНЦИПИ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ

Партнерство са породицом се гради кроз узајамно поверење и поштовање, сталну отворену комуникацију и дијалог, као и препознавање и уважавање јединственог доприноса и снага сваке стране, путем његове емпатије, осетљивости и уважавања различитих перспектива.

Партнерство се огледа у заједничком доношењу одлука, као и спремности на договарање и прихватање промена.

Партнерство са родитељима подразумева:

- Добро дошли у вртић,
- Упознати са концеп0цијом програма,
- На различите начине укључени у живот вртића,
- Питани шта је за њих и њихово дете важно,
- Равноправни саговорници васпитачу,
- Испоштовани кроз уважавање специфичности породице.

Стратегије грађења партнерства са породицом:

- Узајамно поверење и поштовање,
- Уважавање перспективе друге стране, емпатија и познавање,
- Отворена комуникација и дијалог,
- Уважавање доприноса и снага обеју страна,
- Заједничко доношење одлука,
- Спремност на договор и прихватање промена.

4.1.2. АКТИВНОСТИ РАЗВИЈАЊА ПОВЕРЕЊА

Родитељи су укључени у процес рада и вредновање квалитета Установе у оквиру следећих органа и тимова Установе:

- Управни одбор
- Савет родитеља
- Актив за развојно планирање
- Тим за заштиту деце од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања
- Тим за самовредновање
- Тим за инклузивно васпитање и образовање
- Тим за обезбеђивање квалитета и развој Установе.

Разматрајући актуелан питања из живота Установе, која се тичу њихове деце, родитељи учествују у доношењу одлука, решавању проблема, превазилажењу изазова, унапређивању квалитета рада исл.

На нивоу Установе функционише савет родитеља, кога чине представници родитеља свих васпитних група (19). Своја три представника из Савета родитеља, родитељи имају у Управном одбору Установе и по једног представника у горе наведеним стручним тимовима и активима Установе.

У интересу што успешнијег деловања Установе и породице, сарадња вртића и породице се планира и одвија кроз низ различитих облика.

4.1.3. ОБЛИЦИ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ

Програм сарадње са породицом се заснива на дијалогу и одвија се у континуитету током године кроз следеће облике сарадње:

Међусобно повезивање кроз информисање о детету

Родитељима за повезивање са Установом, у функцији информисања о детету, стоје на располагању: свакодневни контакти, индивидуални разговор, кутак за родитеље са књигама и брошурама, панои са обавештењима и дечјим продуктима, родитељски

састанци, радионице за родитеље, приредбе, изложбе, свечаности, обележавање значајних датума за породицу и вртић, панои, панели и инсталације за родитеље о Новим основама програма, комуникација преко интернета (вибер групе, ФБ групе, мејлинг групе исл.).

Стална узајамна подршка

Установа породици обезбеђује подршку васпитача, медицинских сестара, а родитељи помажу Установи у опремању и уређењу простора вртића, набавци материјала и учешћу у реализацији пројеката, припремању амбијента за разне догађаје и свечаности, у изради дидактичког материјала, играчака и опреме, праћењу деце на излетима, посетама, шетњама исл.

Унапређивање родитељских компетенција – кроз размену знања и искуства из педагогије, психологије, медицине, дијететике

Родитељи добијају многе информације битне за унапређење њихове родитељске улоге, од стране васпитача и других стручњака из локалне заједнице.

Теме се бирају према интересовању родитеља. Нпр.: Адаптација, Здрава исхрана, Зрелост за школу, Награде и казне, Дисциплиновање деце у вртићу и породици, Решавање проблема понашања деце, Како одабрати добру играчку, књигу за дете, Дан дијабетичара и сл.

Стварање прилика за комуникацију, размену и заједничко учешће

Прилике за комуникацију, размену и заједничко учешће родитеља у животу вртића су многобројне:

- **свакодневне ситуације** – приликом доласка и одласка деце;
- **пригодне и аутентичне ситуације у породици и вртићу** – рођење брата или сестре, кућни љубимац, одласци у природу, посете интересантним местима, људима и догађајима, празници, прославе, свечаности, приредбе, рођендани, манифестације;
- **планиране ситуације** – консултације, индивидуални разговор, групни иродитељски састанци, информативни, тематски и радионичарски родитељски састанци, тематске радионице, играонице исл.;
- **специјалне ситуације** – у току периода адаптације, после дуже болести детета, смрти у породици, принове у породици, насиља у породици исл.;
- **непосредно укључивање родитеља у васпитно – образовни рад** – учествовање у реализацији тема и пројеката, причање прича о детету, представљање занимања, учествовање у креативним радионицама са децом, организовање посета итд.;
- **заједничке акције** – сакупљачке и добротворне акције, уређивање дворишта и ентеријера, израда дидактичког материјала, играчака, костима, средстава исл.;
- **заједничке активности** – шетње, излети, посете, одласци у позориште, на концерте, у зоо – врт исл.

У вртићима постоје простори уређени за родитеље, који својом организацијом родитељима шаљу поруке добродошлице и уважавања. Постоје просторије где васпитачи могу индивидуално да се посвете родитељима и информишу их о дечјем развоју и учењу и посаветовати их у вези са неком проблематиком, у договорено време.

Уважавају се различитости породице и пружају им се могућности за различите начине укључивања у живот вртића, у складу са њиховим потребама и могућностима.

За породице које имају специфичне тешкоће и препреке за укључивање, васпитачи прилагођавају и комбинују различите облике сарадње како би изашли у сусрет породици и укључили је у живот и рад вртића.

У Установи се реализују програми за оснаживање породице, посебно за породице из маргиналних група или дисфункционалне породице.

4.1.3.1. ПРОГРАМ „СНАЖНИ ОД ПОЧЕТКА – ДАЈМО ИМ КРИЛА"

Установа је започела реализацију програма „Снажни од почетка – дакмо им крила" радне 2020/21. године у сарадњи са ЦИП – Центром за интерактивну педагогију, а уз подршку Светске банке и Фондације за отворено друштво.

Програм је намењен свим родитељима који желе да унапреде своје родитељске вештине, који воле да уче и размењују искуства са другима.

Програм се реализује кроз осам радионица:

- Добробит и резилијентност: значај за дете и како да их оствари,
- Како препознати, јачати и користити личне снаге,
- Зашто је игра важна за дете,
- Породична средина која је подстицајна за игру и учење деце,
- Успешна комуникаацију са децом – слушамо једни друге, чујемо се и разумемо,
- Васпитавамо данас, а мислимо на будућност,
- Васпитавамо љубављу и применом правила,
- Улога очева и других мушких фигура у одрастању деце.

Укључивањем у реализацију овог програма родитељи ће, између осталог, научити како да:

- Помогну детету да развије позитивну слику о себи,
- Разумеју како да подрже игру детета и укључе се у њу,
- Разумеју како квалитет комуникације утиче на развој детета и како је унапредити,
- Васпитају дете пружањем подршке и успостављањем правила,
- Разумеју како очеви и друге мушке фигуре имају важну улогу у одрастању и развоју дечака и девојчица.

Програм се реализује на даљину (онлајн) преко доступних средстава комуникације од стране васпитача из Установе у трајању од два месеца (осам радионица). Породице су подељене у две групе и реализују програм у јесењем и пролећном термину. Васпитачи који реализују програм (дацилитатори) воде родитеље кроз радионице и са њима на крају доносе заједничке закључке. У оквиру програма родитељи добијају „Књигу о нама" – радну свеску коју попуњавају заједно са децом док релизују активности у оквиру радионица, а такође добијају и игре за целу породицу.

4.1.3.2. ПРОГРАМ „ПОДРШКА, НЕ ПЕРФЕКЦИЈА"

Програм „Подршка, не перфекција" се реализује у сарадњи са Фондацијом „Новак Ђоковић", која је у ту сврху у Установи отворила Центар за родитеље. Програм пружа подршку родитељима/старатељима деце до 6 година старости.

Циљ програма је да се:

- Родитељи/старатељи оснаже додатним знањем, вештинама и подршком на коју могу да се ослоне у обављању најтежег и најважнијег посла – унапређивања развоја потенцијала сопствене деце;
- Размене искустава између родитеља/старатеља који имају децу сличног узраста (peer education);
- Упознавање са стратегијама у грађењу односа са децом којима се подстичу вештине социјално-емоционалне писмености.

Програм се састоји од 10 радионица које се одржавају током 10 сусрета, у оквиру којих се обрађују теме различитог садржаја. Неке од тема које се размењују са родитељима/старатељима: Како градити конструктивне интеракције са децом, Стимулишуће активности које пружају изазове за развој детета, Стратегије саморегулације, Како реаговати на нападе љутње, Успостављање ефикасног система награђивања, Како ефикасно захтевати, Карактеристике добрих логичних последица неког дечјег понашања, Издвајање времена за позитивну пажњу итд.

У свакој радионици родитељи/старатељи ће кроз дружење и разне активности имати прилику да:

- Прошире своје знање о развоју детета и његовог мозга, као и стратегије за промовисање развоја,
- Развијају вештине управљања стресом, комуникације и конструктивног решавања проблема,
- Повећају самоефикасност, самопоуздање и доступност подршке.

4.2. ПОВЕЗАНОСТ СА ЛОКАЛНОМ ЗАЈЕДНИЦОМ

Локална заједница има важну улогу у стварању услова за остваривање циљева и реализацију програма предшколске установе. Локална заједница, својим ресурсима, културом и организацијом значајно утиче и обликује услове живота и одрастања деце у вртићима, као и васпитну праксу Установе у целини.

Предшколска установа у развијању реалног програма користи ресурсе локалне заједнице, а деца, учешћем у заједници, стичу нова искуства и знања, развијају осећај припадности, властите вредности и лични идентитет. Различита места у непосредном окружењу (школа, месна заједница, спортски клубови, културни центар, библиотека туристичка организација, отворени простори, паркови, игралишта) су простори заједничког учешћа, учења и истраживања деце.

Предшколска установа „Колибри" остварује богату сарадњу са локалном заједницом. Током године, континуирано, деца организовано посећују установе културе, спортске клубове, школе, остварује сарадњу са Туристичком организацијом, као и Општином Бач.

Установа се кроз пројекте и конкурсе локалне заједнице повезује са локалним привредним и пословним организацијама, које делом учествују у финансирању појединих активности и акција Установе, као и набавци опреме и средстава за вртиће.

Установа има дугогодишњу сарадњу са Домом здравља Бач и педијатријском службом, Центром за социјални рад, Школском управом Нови Сад, Месним заједницама, Локалном самоуправом итд.

Установа, такође, сарађује са Високом струковном школом за образовање васпитача у Новом Саду. Сарадња са основним школама се остварује кроз узајамне посете, заједничке активности, креативне радионице, спортско – рекреативне активности, изложбе, представе исл.

Размена информација о деци којој је потребна додатна подршка реализује се кроз заједничке састанке учитеља, васпитача и чланова Интерресорне комисије.

Предшколска установа олакшава породици повезивање са другим установама, институцијама и телима у циљу остваривања различитих права и додатне подршке (Центар за социјални рад, Интерресорна комисија, Дом здравља, Одељење друштвених делатности, ОШ „Херој Пинки" Бачка Паланка итд.).

О програмским активностима, акцијама, манифестацијама и актуелним дешавањима у Установи локална заједница је информисана путем сајта Установе, ФБ странице Установе и локалних медија.

4.3. РАД СА ДЕЦОМ ИЗ ОСЕТЉИВИХ ГРУПА

Предшколска установа „Колибри" је простор демократске и инклузивне праксе, што значи да она поштује право детета на образовање кроз инклузивну праксу, којом се уважава родна, културна, верска и свака друга различитост, развија осетљивост на дискриминацију и посебна пажња посвећује деци из осетљивих група.

4.3.1. ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА ИНКЛУЗИВНОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА

- Створити оптималне услове и уградити инклузивни модел рада са децом којој је потребна додатна подршка, уважавајући специфичности средине и водећи рачуна о расположивим ресурсима, материјалним и људским.
- Створити услове да свако дете може да се упише у вртић који жели, како у погледу близине становања, тако и у односу на облик обухвата.
- Индивидуализовати програме рада засноване на очуваним потенцијалима деце и оспособити их за самосталан живот у границама могућности.
- Интегрисати индивидулане образовне планове у планове рада васпитних група.
- Подстицати интеракцију и комуникацију међу децом.
- Развијати позитивне ставове и емпатију међу децом.
- Пружати подршку родитељима деце којој је потребна додатна подршка, развијати партнерске односе и укључивати родитеље у планирање и реализацију Индивидуалних образовних планова.
- Унапређивати стручна знања и вештине професионалаца,у односу на рад са децом којој је потребна додатна подршка, родитељима и раду у тиму.
- Повезивати се са релевантним установама и стручњацима.
- Обезбедити успешан процес транзиције.

4.3.2. НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ

За укључивање детета у васпитну групу припрема се васпитач, физичка средина, само дете и његови родитељи, али и остала деца у групи и њихови родитељи.

У једној васпитној групи може бити највише двоје деце којој је потребна додатна подршка. Изузетак се прави када се дете са сметњама у развоју открије касније током године, па се оно не измешта из групе иако је треће дете са сметњама у развоју у групи и за њега се израђује План индивидуализације.

За децу којој је потребна додатна подршка израђују се ИОП-и, а организују се кроз животно – практичне ситуације, игру и планиране ситуације учења.

Области које су обухваћене ИОП-ом су: учење и како се учи, социјалне вештине, комуникацијске вештине и самосталност и брига о себи.

За свако дете се формира тим кога чине: родитељи, васпитачи детета, васпитач из Тима за инклузију и лични пратилац. Они заједнички планирају, реализују и прате ефекте индивидуалних образовних планова у вртићу и код куће.

Инклузивни програм подразумева подстицање развоја, унапређивање способности, развој самопоштовања и толеранције код све деце у групи. Програм је намењен сваком детету, јер се суштина односи на прилагођавање програма рада могућностима и потребама све деце.

Применом инклузивног модела обезбеђују се занчајне добити за сву децу и родитеље. Развијају се позитивни ставови, толеранција, одржавање детета и формирају се емпатијска осећања према вршњацима.

4.3.3. АКТИВНОСТИ ЗА ПОДРШКУ РОДИТЕЉИМА

У циљу подршке различитим категоријама родитеља, планирају се и реализују следеће активности:

- Регресирање боравка реће, четвртог и сваког наредног детета,
- Флексибилан ритам дана, што омогућава излажење у сусрет различитим потребама деце.
- Могићност кориговања јеловника за поједину децу из здравствених, верских и других разлога,
- Подршка породици у остваривању различитих права из области образовања, здравства и социјалних давања,
- Подршка породици у повезивању са различитим институцијама на локалном нивоу и шире, у циљу подршке дечјем развоју и напредовању,
- Укључивање деце са сметњама у развоју и даровите деце у редовне васпитне групе и реализација инклузивног програма рада,
- Подршка деци и породици при преласку из ПУ у ОШ,
- Планирање и реализација активности у циљу унапређивања међусобног уважавања и прихватања различитости, подстицања конструктивне сарадње између свих актера,
- Могућност континуираног информисања родитеља о дечјем развоју и учењу, кроз различите облике сарадње,
- Информисање родитеља о активностима групе, вртића и Установе кроз различите облике сарадње (индивидуалне контакте, родитељске састанке, сајт Установе, вибер групе идр.),

- Едукативно деловање на породицу у смислу унепређења њихових компетенција (програми за родитеље „Снажни од почетка – дајмо им крила", „Подршка, не перфекција").

У Установи се више од 10 година успешно реализује инклузивни модел рада у вртићу, који је у потпуности усклађен са циљевима, начином рада и активностима за подршку родитељима, које промовише Програм инклузивног васпитања и образовања у Основама програма.

Оно што отежава рад са инклузивним групама и угрожава успешност реализације ИОП-а за дете је немогућност поштовања норматива о броју деце у појединим инклузивним групама.

4.4. ТРАНЗИЦИЈА И КОНТИНУИТЕТ У ОБРАЗОВАЊУ

У циљу обезбеђивања континуитета искуства детета из различитих животних окружења и периода, тј. нивоа васпитања и образовања, у Установи се планира процес адаптације и транзиције.

Транзициони периоди обухватају неколико месеци пре и након што дете пређе на следећи ниво васпитања и образовања: када први пут полази у предшколску установу (јаслице, вртић, припремне предшколске групе), када прелази из јаслица у вртић или долази из другог вртића (мења групу) и када полази у школу.

4.4.1. АДАПТАЦИЈА

Посебан значај придаје се планирању процеса адаптације у који је породица активно укључена. Први контакт са родитељима остварује се приликом уписа детета у вртић када се родитељи информишу о самом процесу адаптације и начинима укључивања породице у тај процес.

План адаптације се, уз активно учешће породице, израђује пре поласка детета у вртић, на првом родитељском састанку, систематски водећи рачуна о свим специфичностима, уважавајући потребе и могућности сваког детета и његове породице.

Током периода адаптације родитељима се пружа правовремена стручна подршка и могућност непосредног укључивања и боравка у васпитној групи.

У целодневном боравку се за свако новоуписно дете планира адаптација у односу на период када дете полази у вртић.

Медицинске сестре и васпитачи, на стручним телима Установе, на активима и тимовима вртића, размењују информације од значаја за што лакши прелазак деце из јаслица у вртић. Стручне размене овог типа драгоцене су и захтевају додатну пажњу у циљу што успешније транзиције ка вишим нивоима.

Током прве недеље у полудневном боравку постепено се продужава дужина боравка деце, уз могућност учешћа родитеља и скраћивање дужине његовог боравка у групи, све до укидања такве подршке детету, кад је оно спремно да самостално борави у вртићу.

У Установи се 15 година успешно примењује програм „Заједно у адаптацији", који подразумева активно учешће родитеља у процесу адаптације детета на ајслице и вртић (детаљније у делу „Редовни програми рада са децом").

4.4.2. ТРАНЗИЦИЈА

Транзиција у најширем смислу обухвата акције, мере и поступке које предузима Установа у сарадњи са породицом, како би обезбедила да вртић за дете буде безбедна средина и подстицајно место за учење и одрастање. Транзиција доприноси социјалној и емотивној добробити детета, утиче на безболно прилагођљвање новој средини, подстиче на развој позитивног става према школи и школовању и тиме омогућава континуирано образовање детета.

Установа тимски планира и спроводи подршку детету и породици у периоду транзиције ка вишим нивоима образовања у сарадњи са родитељима детета, учитељима и стручном службом основне школе, као и стручњацима из других институција.

У години пред полазак у школу сарадња Установе и основних школа се континуирано одвија кроз међусобне посете, заједничке активности, приредбе, изложбе, креативне радионице, спортске активности идр. Родитељи деце која полазе у школу имају прилику да на заједничком састанку представника вртића и школе дискутују о важним аспектима транзивије, као и да анализирају изазове које доноси почетак школовања.

У Установи се релаизује програм који подржава транзицију и који помаже породици да омогући детету лакши прелазак из вртића у школу („Заједно у припреми за школу").

Посебна пажња се посвећује планирању транзиције деце којој је потребна додатна подршка. У односу на процену потреба детета и његово понашање у различитим контекстима креира се план транзиције, који обухвата: процену потреба детета засновану на његовим капацитетима, процену посебних прилагођавања која су детету потребна, израду педагошког профила детета, информације о детету, породици и активностима Установе, активности које се планирају у оквиру транзиције.

У процесу транзиције родитељи су важан чинилац, али су битне и друге особе од поверења, које познају дете, као и институције и службе које су укључене у рад са дететом.

5. ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА КАО МЕСТО РЕФЛЕКСИВНЕ ПРАКСЕ

5.1. ЗАЈЕДНИЦА РЕФЛЕКСИВНЕ ПРАКСЕ – РАЗВОЈ ПРАКСЕ, ПРОФЕСИОНАЛНИ РАЗВОЈ И ЈАВНО ДЕЛОВАЊЕ

Развијање рефлексивне праксе је процес континуираног преиспитивања теоријских и личних полазишта о васпитању и образовању детета, као и сопствене праксе, у дијалогу са колегама, породицом и децом, а који се заснива на међусобном поверењу, уважавању, размени и узајмној подршци.

Вртић је простор рефлексивне праксе када је у њему омогућено:

- Развијање односа поверења, уважавања, размене и узајамне подршке међу запосленима,
- Развијање рефлексивног приступа пракси кроз стално преиспитивање у дијалогу са колегама, породицом и децом,
- Покретање заједничких истраживања практичара у сврху унапређења програма,
- Професионално усавршавање у правцу оспособљавања за истраживање и критичко преиспитивање у правцу континуираних промена, учења и развоја,
- Повезивање кроз заједничка истраживања с другим вртићима и институцијама.

5.1.1. РАЗВОЈ ПРАКСЕ

Процес обуке и имплементације нових Основа програма је темељ за развијање професионалне заједнице учења. Формирано је језгро за увођење Нових основа програма у вртићу у Бачу. Из њега се даље шири програм на друге вртиће, а циљ формирања актива вртића и тимова вртића је управо развијање рефлексивне праксе и професионално оснаживање практичара.

Активи и тимови вртића представљају мале професионалне заједнице учења и најпогоднији начин за хоризонтално учење и успостављање заједничког разумевања и повезивања теорије и праксе.

Отворена комуникација, поверење и несебична размена искустава и знања су основ за грађење заједничког, сарадничког учења. Настојимо да сви чланови стручних тела отворено износе своје идеје, размишљања, дилеме, начине решавања тешкоћа и презентују примере из своје праксе, како би постигли заједнички циљ – унапређење васпитне праксе у складу са новим Основама програма.

Поверење у заједници учења препознаје се кроз: отвореност (за идеје и постављање питања, без вредновања), дељење (ресурса, материјала), уважавање (прихватање доприноса, сугестија, предлога), подршку (препознавање снага и способности појединца и тима) и сарадњу (која се негује као вредност).

Рефлексивност практичара је основ развијања програма и праксе. Рефлексивни практичари су свесни вредности на којима заснивају свој рад и константно их анализирају и преиспитују, истражују недоумице на које наилазе, препознају утицај институционалног и културног контекста на процес васпитно – образовног рада, учествују у променама васпитно – образовне праксе, планирају сопствено професионално напредовање и усавршавање, сагледавају образовне ситуације из различитих углова, отворени су за испробавање другачијег начина рада, за размену искустава, знања и увида колега.

5.1.2. ПРОФЕСИОНАЛНИ РАЗВОЈ

Професија васпитача је врло сложена, слојевита и од пресудног значаја за дете и његову породицу. Бити васпитач у суштини значи бити актер у једном врло динамичном процесу, који у специфичном контексту од васпитача захтева да у сваком моменту адекватно процењује, реагује и одговара на све изазове које пред њега поставља васпитно – образовни рад са децом у групи, партнерство са породицом и сарадња са локалном заједницом.

Васпитач ту своју улогу, у складу са уверењима, знањем и вештинама, као професионалац, реализује кроз четири подручја свога рада:

- **Подручје непосредног рада са децом** – реализује кроз подршку учењу и развоју детета, а усмерено је на остваривање добробити детета, кроз односе, делање;
- **Подручје развијања програма** – реализује кроз планирање, заједничко развијање програма, праћење, документовање, вредновање;
- **Подручје професионалног развоја** – реализује кроз рефлексију праксе, хоризонтално учење, повезивање и стручно усавршавање;
- **Подручје професионалног јавног деловања** – реализује кроз заступање, промовисање, допринос и покретање акција.

У Установи постоје различити начини хоризонталне размене, учења и истраживања практичара. То доприноси процесу континуиране запитаности и преиспитивања

имплицитне педагогије практичара и теоријских полазишта праксе, у дијалогу са колегама, породицом и децом.

Тим за праћење стручног усавршавања Установе, на годишњем нивоу, доноси план стручног усавршавања васпитача, медицинских сестара – васпитача. У складу са буџетом предњају се акредитовани семинари са темама које одражавају приоритете из Развојног плана Установе и усклађене су са оним што се од практичара очекује како би успешно остваривали циљеве нових Основа програма.

Сврха свих стручних тела Установе је стручно усавршавање запослених у складу са остваривањем циља нових Основа програма – добробити детета, а самим тим и унапређивањем професионалних компетенција практичара, како би га што успешније остваривали у својој васпитно – образовној пракси.

У Установи је развијен систем онлајн едукације стручног кадра – преко различитих електронских платформи. Васпитачи су укључени у интерне и локалне пројекте Установе и локалне заједнице. Осим тога, планира се и стручно усавршавање изван Установе, кроз различите регионалне и међународне пројекте, као и кроз сарадњу са Министарством просвете, науке и технолошког развоја и стручним удружењима на нивоу државе, који организују семинаре, конференције, стручне сусрете, конгресе, саветовања, трибине исл.

Установа сарађује са Министарством просвете, науке и технолошког развоја, Заводом за унапређивање васпитања и образовања, са Савезом удружења медицинских сестара предшколски установа Србије, Савезом удружења васпитача Србије, Удружењем васпитача Војводине, Активом директора јужнобачког округа исл.

5.1.3. ПРОФЕСИОНАЛНО ЈАВНО ДЕЛОВАЊЕ

Професионално јавно деловање Установа реализује кроз:

- Заступање интереса деце и породице у свим питањима јавне политике и друштвеног живота,
- Ангажовање у локалној заједници на промовисању права детета и породице и промовисању предшколског васпитања и образовања (интерсекторска сарадња),
- Аргументовано указивање на проблеме у пракси Установе и покретање акција (у односу на локалну самоуправу, Општински савет родитеља, струковна удружења идр.),
- Ангажовање у струковним удружењима васпитача, медицинских сестара – васпитача,
- Покретање и учешће у акцијама у вези са децом и породицом,
- Промовисање предшколског васпитања и образовања и професије васпитача на стручним скуповима, у медијима,
- Професионално деловање и понашање у свакодневној пракси у складу са етичким кодексом професије.

5.2. ВРЕДНОВАЊЕ КРОЗ ПРАЋЕЊЕ И ДОКУМЕНТОВАЊЕ ОСТВАРИВАЊА ПРЕДШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Сврха праћења и вредновања остварености предшколског програма је критичко преиспитивање усклађености праксе Установе и њеног реланог програма са концепцијом Основа програма, тј. са њеним теоријско – вредносним полазиштима, циљевима и димензијама реалног програма.

Вредновање остварености предшколског програма се одвија кроз праћење и документовање учења и развоја детета и праћење и документовање развијања програма. На тај начин се у Установи обезбеђује видљивост програма и видљивост учења и развоја деце.

Циљ праћења и вредновања је грађење квалитета праксе предшколске установе кроз унапређење њенђ заједнице учења, квалитета програма који реализује у васпитно – образовном раду са децом и афирмације њеног предшколског програма у друштвеној и професионалној заједници.

Полазећи од концепције Основа програма и усмерености на дугорочне циљеве васпитања и образовања, квалитет програма се не прати мерењем постигнућа детета, него праћењем кључних димензија које произилазе из програмске концепције.

Полазећи од концепције Основа програма и усмерености на дугорочне циљеве васпитања и образовања квалитет програма се не прати мерењем постигнућа детета, него праћењем кључних димензија које произилазе из програмске концепције.

Васпитачи преиспитују квалитет програма тиме што вреднују његове основне димензије:

- Средину за учење,
- Квалитет односа,
- Заједничко учешће,
- Подршку диспозицијама за учење,
- Инклузију,
- Различитости и демократске вредности и
- Сарадњу са породицом и локалном заједницом.

Резултати оваквог рада служе заједничком промишљању и унапређењу праксе.

5.2.1. ПРИНЦИПИ ГРАЂЕЊА КУЛТУРЕ САМОВРЕДНОВАЊА

Континуирано грађење културе самовредновања доприноси грађењу квалитета програма. Практичари то постижу кроз:

- Критичко преиспитивање усклађености реалног програма с концепцијом Основа програма и Принципима развијања реалног програма,
- Развијање рефлексивног приступа пракси и самостално и у сарадњи са колегама преиспитивање односа између уверења и праксе,
- Континуирано преиспитивање стратегија које се користе у развијању реалног програма (кроз димензије физичке и социјалне средине, начина учешћа деце и начина грађења односа са децом),
- Континуирано развијање програма кроз стално повезивање дечјег искуства и сазнања о поступцима и увидима васпитача,
- Промовисање програма вртића и повезивање и подстицање на заједничко учешће професионалне и друштвене/локалне заједнице.

5.2.2. НАЧИН ПРАЋЕЊА И ДОКУМЕНТОВАЊА НОСЕЋИХ ДИМЕНЗИЈА ПРАКСЕ

Вредновање квалитета рада Установе врши се на основу Правилника о стандардима квалитета рада предшколске установе, који обухвата четири области квалитета:

- Васпитно – образовни рад,
- Подршка деци и породици,
- Професионална заједница учења и
- Управљање и организација.

Тим за самовредновање квалитета рада Установе у сарадњи са Томом за развојно планирање, Тимо за праћење стручног усавршавања и Тимом за унапређивање квалитета и развој установе, израђује годишњи план самовредновања. Сваке године самовредновање се врши из једне изабране области квалитета.

5.2.3. НАЧИН УВАЖАВАЊА ПЕРСПЕКТИВА ДЕЦЕ И ПОРОДИЦЕ

Тимови вртића извештавају о реализацији својих акционих планова из изабраних области квалитета, које чине саставни део документа Установе, чиме се уважава специфичност сваког вртића, његова култура, начин развијања реалног програма, сарадња са породицом и локалном заједницом.

При изради акционих планова вртића васпитачи и родитељи – чланови Тима вртића – анкетирају родитеље или организују дискусију са њима, како би из њихове и дечје перспективе сагледали квалитет услова и програма рада са децом, сазнали на које начине они желе да се укључе у живот вртића, каква им је стручна подршка потребна за унапређење њихових родитељских компетенција и шта предлажу за унапређење праксе вртића.

Подаци добијени у процесу самовредновања се анализирају на нивоу вртића, а потом се обрађују на нивоу Установе. На тај начин васпитачи су у могућности да из улоге рефлексивног практичара сагледају, кроз више димензија, сопствену праксу и праксу свог вртића и детаљније размотре како, у складу са специфичностима свог вртића, заједно са колегама, могу да осмисле акције за њено унапређење.

Резултати самовредновања из изабране области квалитета даље представљају основ за израду Развојног плана установе, акционих планова втића и Годишњег плана рада Установе. Заједничка настојања запослених су усмерена на остваривање предложених мера за унапређење квалитета рада појединих вртића и Установе у целини.

У Бачу, 22.11.2022.

Председник Управног одбора

Мирослава Паравина

Директор Предшколске установе

Ана Бошкић